

CFD-kontrakter:

Skatterettslig behandling og kontrollerfaringer

Et kontrollprosjekt rettet mot skattytere som har investert i såkalte CFD-kontrakter, viser en oppsiktsvekkende forskjell i etterlevelsen fra kundene, avhengig av hvilken finansinstitusjon de benyttet.

Artikkelen er forfattet av:

Rådgiver
Steinar Kvalnes
Skatt øst

Seniorrådgiver
Gunn-Heidi Tannum
Skattedirektoratet

Artikkelforfatterne er begge ansatt i Skatteetaten, men synspunktene i artikkelen står for forfatternes egen regning.

Utviklingen av nye finansielle instrumenter er under stadig endring. CFD-kontrakter er et aktuelt eksempel på en av de «nye» derivatvariantene som tilbys i Norge. Siden det ikke er fastsatt særskilte regler i skatteloven for den skatterettslige behandlingen av andre derivater enn finansielle opsjoner, må behandlingen avgjøres ut fra en tolkning av skattelovens generelle prinsipper. Samtidig foreligger det p.t. ikke grunnlagsdatarapportering til Skatteetaten for derivater, noe som medfører at skattyternes transaksjoner i CFD-kontrakter ikke er med i grunnlaget for den preutfylte selvangivelsen. Dette kan medføre forhøyet risiko for at skattytere som har investert i denne typen produkter legger feil rettsanvendelse til grunn i sine oppgaver til ligningsmyndighetene. Dette er bakgrunnen for et kontrollprosjekt som ble satt i gang av Skatt Øst i 2010 rettet mot skattytere som har inngått CFD-kontrakter. Erfaringer fra kontrollaktiviteten fremgår av artikkelens siste del, «Skatteetatens kontrollerfaringer». Nedenfor vil vi først redegjøre kort for instrumentet som omhandles, samt om vår forståelse av den skatterettslige behandlingen av slike kontrakter.

Kort om aksje-CFD

En CFD-kontrakt (contract for differences) er en avtale om fremtidig utveksling av et differansebeløp, beregnet som forskjellen mellom avtalt pris og en fremtidig markedspris på underliggende objekt (aksje, råvare mv.) ved avslutning av kontrakten. Et eksempel på kontraktens økonomiske virkninger fremgår nedenfor under artikkelens gjennomgang av den skatterettslige behandling. Slike kontrakter tilbys tilsynelatende i økende grad i markedet som et alternativ til online-handel av aksjer. Angivelig er handelen i slike kontrakter estimert til minst 30 % av det totale handelsvolumet i aksjemarkedet i London. I Norge tilbys produktet gjennom flere nettmeglere. Produktet kan for en investor som ikke er interessert i aksjonærrettigheter, men kun den økonomiske virkningen, anvendes som et substitutt for direkte investering i aksjer.

CFD-kontrakter ble opprinnelig utviklet i London tidlig på 1990-tallet hvor hedgefond og institusjonelle investorer benyttet dem for å oppnå eksponering mot Londonbørsen på en mer kostnadseffektiv måte samtidig som man unngikk britiske transaksjonsavgifter som var ilagt tradisjonell aksjehandel. På slutten av 1990-tallet ble CFD-kontrakter også tilbudt private investorer, typisk gjennom online handelsplattformer. Tidlig på 2000-tallet utviklet markedet seg til også å tilby kontrakter med andre underliggende instrument enn aksjer, slik som indekser, obligasjoner, valuta mv. Instrumentet ble visstnok tilbudt via aktører i det norske markedet først omkring 2004. CFD-kontrakter har tradisjonelt blitt tilbudt som ikke-standardiserte (ad-hoc/Over the Counter) kontrakter, men i 2007 ble de første børs-

handlede kontrakter tilbudt på den australske børsen ASX.

CFD-kontrakter kan benyttes for å påta seg ønsket risiko (spekulasjon) eller for å redusere risiko (sikring), men enkelte kunder kan også ha arbitrasjehensikter ved å forsøke å finne og utnytte prisforskjeller mellom CFD-markedet og marked for underliggende instrument. Normaltilfellet er likevel at dersom investoren har tro på at for eksempel en aktuell aksjekurs vil stige, kan en slik kontrakt benyttes for å oppnå det samme verdistigningspotensialet som å kjøpe aksjen fysisk (lang posisjon). Dersom man tror på et fallende marked, kan man tilsvarende innta en kort posisjon og selge en aksje-CFD og tjene på at verdien på underliggende aksje synker. Man må ikke allerede eie en lang posisjon for å kunne inngå en kort posisjon. Dette innebærer at man ved å benytte en aksje-CFD kan spekulere i kursnedgang på underliggende aksje uten å være dekket med for eksempel innlån av aksjen slik tilfellet er dersom man ønsker å shortselle den underliggende «fysiske» aksjen.

Skatterettslig behandling

Som nevnt er det ikke fastsatt særskilte regler i skatteloven for den skattemessige behandlingen av andre derivater enn finansielle opsjoner. Det foreligger heller ikke rettspraksis som omhandler produktet direkte, og kan heller ikke ses omtalt i noe stort omfang i skatterettslig litteratur. I Lignings-ABC¹ er det tatt inn et eget kapittel om CFD-kontrakter. Det som fremgår her, må antas å reflektere den skatterettslige bedømmelsen som vil bli lagt til grunn under saksbehandlingen i Skatteetaten.

Selvstendig formuesobjekt med separat beskatning

Sktl. § 5–1 annet ledd oppstiller to vilkår for at skatteplikt for gevinst skal foreligge utenfor virksomhet: det må foreligge et formuesobjekt og dette må være realisert. Tilsvarende vilkår fremgår av sktl. § 5–30 første ledd vedrørende realisasjon av formuesobjekt i virksomhet.

Et sentralt spørsmål ved beskatningen av derivater er derfor om det aktuelle derivatet skal anses som et selvstendig formuesobjekt med separat beskatning eller om derivatet skal følge reglene til og beskattes sammen med det underliggende objektet (integreert beskatning).² For finansielle opsjoner følger separat beskatning av sktl. § 9–10. Rt. 2009 s. 32. DnB NOR Bank ASA legger til grunn separat beskatning for rente- og valutabytteavtaler (swaper). For øvrige derivater har dette spørsmålet ikke fått sikker avklaring i norsk rett. Lignings-ABC 2010/11 legger til grunn separat beskatning for CFD-kontrakter. Vi er enige i denne betraktningen. Et sentralt spørsmål ved en slik vurdering er om derivatkontrakten har en selvstendig funksjon ut over det å overføre underliggende instrument.³ En CFD-kontrakt er en kontrakt om finansiell avregning. Slike kontrakter må anses å ha en selvstendig karakter, da det ikke foreligger noen levering av underliggende objekt.⁴ Det må således være riktig å legge til grunn at CFD-kontrakter skal behandles som selvstendige formuesobjekter underlagt separat beskatning. Dette innebærer at de økonomiske virkningene av kontraktene skal behandles og klassifiseres på selvstendig grunnlag, uavhengig av det underliggende objektet. I den videre fremstillingen av skatterettslig behandling vil vi ta utgangspunkt i CFD-kontrakter med aksjer som underliggende objekt (aksje-CFD).

Klassifisering av inntekten

En aksje-CFD gir opphav til kontantstrømmer mellom partene, både løpende (rente- og utbyttekompensasjon) og ved avslutning av kontrakten (differanseavregning). I tillegg betales normalt kurtasje for transaksjonene. Normalt klassifiseres løpende inntekter og kostnader skatterettslig som avkastning eller kostnad. Inntekt eller kostnad som skyldes verdistigninger eller -reduksjoner på de enkelte objektene, klassifiseres normalt som gevinst eller tap på eiendelen.

Klassifiseringen vil for investeringer i aksje-CFD normalt ikke ha stor betydning

når det gjelder periodiseringen av inntektsstrømmene, da en stor andel av kontraktene realiseres daglig. Enkelte kontrakter kan imidlertid vare lenger og over et årsskifte. Klassifisering av inntektsstrømmer som kapitalavkastning eller kapitalgevinst kan således ha en provenymessig effekt. Klassifiseringen av de økonomiske virkningene av derivatet kan også ha betydning for om inntekten er omfattet av fritaksmetoden, jf. sktl. § 2–38 annet ledd bokstav c. Nedenfor gjennomgås først en samlet fremstilling av de økonomiske virkninger av en aksje-CFD. Vi vil deretter ta stilling til om kontantstrømmene skal klassifiseres som kapitalavkastning/kostnad eller kapitalgevinst/tap.

Økonomiske virkninger

Som regel er et verdipapirforetak en sentral aktør ved inngåelse av CFD-kontrakter ved å fungere som prisstiller og motpart. Før man kan begynne å handle, må det opprettes en konto hos megler for avregning og sikkerhetsstillelse (marginkonto). CFD-kontrakter har såkalte vektstangsvirkninger ved at de handles på margin. Dette innebærer at det ved inngåelse av kontrakten kun skal stilles sikkerhet for en andel av investeringen (marginkrav). Kunden er normalt forpliktet til å opprettholde marginkravet løpende, slik at kunden må tilføre midler på marginkonto dersom posisjonene endrer seg i hans disfavør ut over et gitt løpende marginkrav. Tilbyderen kan tilsvarende avslutte kontrakten dersom marginkravet ikke overholdes.

Dersom investor har inngått en lang posisjon, dvs. kjøpt en CFD-kontrakt, vil han ved avslutning av kontrakten motta et oppgjør dersom den underliggende aksjen har steget i verdi. Tilsvarende vil han måtte betale selgeren av kontrakten et oppgjør dersom den underliggende aksjen har sunket i verdi. Dersom investor har inngått en kort posisjon, dvs. solgt en CFD-kontrakt, vil forholdet være motsatt. Oppgjøret beregnes ved differanseavregning mellom kursen ved kontraktsinngåelsen og kursen ved avslutningen av kontrakten.

En CFD-kontrakt på aksjer reflekterer normalt alle selskaphendelser som påvirker verdien av de underliggende aksjene. En investor som har kjøpt en slik kontrakt, vil derfor motta kompensasjon for utbytteutbetalinger den første dagen aksjen handles eksklusiv utbytte. En investor som har solgt en slik kontrakt, må tilsvarende betale en utbyttekompensasjon.

Normalt vil megler innta en mellommannsrolle og derved ønske å sikre den risikoen han oppnår som motpart i kontrakten. Dersom megler har solgt en aksje-CFD, kan megler sikre seg mot markedsrisikoen ved å kjøpe den fysiske aksjen i markedet. Derfor beregnes det en daglig finansieringskostnad av kontraktsverdien. Dersom kunden har kjøpt en aksje-CFD, må han følgelig betale daglige renter av kontraktsverdien f.eks. NIBOR pluss 3 % p.a. Dersom han har solgt en slik kontrakt, vil han motta daglige renter, men da gjerne med et prosentfradrag f.eks. NIBOR minus 2,5 %. Beregnede renter blir hhv. debiteret eller kreditert kundens konto daglig.

Foruten en eventuell netto rente beregner også megler en kurtasje på handelen. Denne kurtasjen kan være beregnet på forskjellige måter hos ulike meglere. Megleren kan på vanlig måte beregne en prosentvis kurtasje på hver transaksjon, for eksempel 0,15 % til 0,25 % av kontraktsverdien. Andre beregner i stedet et fast beløp pr. kontrakt, noe som kan være kostnadseffektivt for store kontrakter. Et annet, ikke like synlig alternativ er at kurtasje ikke belastes direkte, men at det i stedet innkalkuleres i kjøps- eller salgsprisen til kunden en forskjell (spread) beregnet på grunnlag av aksjens kjøps- og salgskurs på handelsdagen. Dette er tilfellet ved såkalt financial spread betting.

Effektene av en aksje-CFD kan vises ved følgende eksempel:

Aksjekursen i Eksempel ASA er dag 1 kjøpskurs 151/salgskurs 152 NOK. Du tror at kursen skal stige, og ønsker derfor å kjøpe en CFD (ta en lang posisjon/«go long») for å kunne tjene på den forventede kursstigningen. Vi forutsetter at kjøps/salgskurser på CFD-kontrakten speiler markedsprisen på underliggende aksje perfekt¹. Du ønsker 1000 aksjer som underliggende i CFD-kontrakten, dvs. en kontraktsverdi på 151 000 NOK (151 NOK*1000). Ved inngåelsen av kontrakten med motparten (megleren/verdipapirforetaket) må du stille sikkerhet for 10 % av kontraktsverdien dvs. 15 100 NOK må overføres

¹ I realiteten kan det forekomme små forskjeller mellom markedskurser på underliggende instrument og de kurser som tilbys i CFD-kontrakten. Ifølge CMC Markets er imidlertid utgangspunktet at man normalt speiler underliggende aksjekurs.

depot-/sikkerhetskonto. Megler vil stenge din posisjon dersom marginutnyttelsen overstiger 150 %. Du betaler 0,15 % i kurtasje for å inngå kontrakten, her beregnet til 226,50 NOK. Du belastes en rente på NIBOR + 3 % for lange posisjoner (her 4,80) og krediteres en rente på NIBOR + 2,5 % for korte posisjoner (her 4,30).

Dag 2 har kursen sunket til 149/150. Ditt potensielle tap på kontrakten utgjør nå 1000 ((151–150 NOK) * 1000). Gjenstående margin på konto (resterende sikkerhet) utgjør dermed 14 100 NOK (15 100–1000). Marginsikkerheten er utnyttet med 106,38 % (150 000/14 100*10) og du behøver ikke å tilføre marginkonto sikkerhet. Du belastes imidlertid med en rente for å holde posisjonen over et døgn, her beregnet til 151 000 NOK * 0,048/365*1 = 19,86 NOK

Dag 3 har aksjen steget til 153/154 NOK og du velger derfor å avslutte kontrakten ved å inngå en motkontrakt (stengningshandel) til 154 NOK pr. underliggende aksje og realisere fortjenesten. Ved avslutningen av kontrakten får du overført (154–151 NOK) * 1000 = 3000 NOK. I tillegg må du betale rente for enda et døgn fordi du holdt posisjonen over natten. Totalt har du følgende fortjeneste på kontrakten:

Kontraksverdi stenging
NOK 154 000,00
Kontraksverdi v/åpning
NOK 151 000,00

Positiv differanse	NOK 3000,00
– kurtasje	NOK 226,50
– rentekostnad	NOK 39,72
Total fortjeneste	NOK 2733,78

Dersom det i perioden hadde blitt utbetalt utbytte fra Eksempel ASA med kr 2 pr. aksje, ville kursen på underliggende aksje blitt redusert med tilsvarende. Et tilsvarende beløp ville derfor blitt overført av megler til din konto på utbyttedagen med 2 NOK * 1000 = 2000 kroner. Tilsvarende ville oppgjøret ved avslutning av kontrakten bli redusert pga. lavere innløsningskurs på aksjen.

Dersom du i stedet hadde valgt å kjøpe 1000 aksjer i Eksempel ASA for kurs 151 istedenfor å inngå CFD-kontrakten, ville du normalt oppnådd tilsvarende fortjeneste (kan være noe lavere pga. høyere kurtasjekostnader). Fordelen med CFD-kontrakten i forhold til kjøp av aksjen er muligheten for lett tilgjengelig gearing.

Vurdering av kapitalinntekt eller kapitalgevinst
Lignings-ABC 2010/11 legger til grunn at de økonomiske virkningene skal inngå i et gevinst/tapsoppgjør. Vi har kommet til samme konklusjon. Grensedragningen mellom kapitalinntekt og kapitalgevinst er beskrevet i Ot.prp. nr. 86 (1997–98) s. 49: «Bestemmelsen i § 5–1 annet ledd er hjemmel for skattlegging av kapitalgevinster. Mens bestemmelsen om kapitalinntekter i første ledd omfatter løpende inntekter av kapitalobjekt, omfatter annet ledd de fordelene som tilflyter eieren ved opphør av eierposisjonen, dvs. ved realisasjon av kapitalobjektet.» De samme betraktningene må gjelde også innenfor virksomhet selv om hjemlene er forskjellige. Et alminnelig utgangspunkt ved den skatterettslige behandlingen er at løpende inntekter og kostnader som ikke skyldes at objektet som sådant er blitt helt eller delvis realisert, skal følge avkastnings-/kostnadssynspunkter. For verdøkning/verdinedgang på objektet gjelder et gevinst-/tapsoppgjør, og det utløses ved hel eller delvis realisasjon av objektet.⁵

En aksje-CFD forplikter i hovedsak partene til å utveksle/bytte kontantstrømmer. Kjøper av differansekontrakten forplikter seg til å yte kontantstrøm beregnet daglig på grunnlag av en gitt rentestørrelse og kontraksverdi (kjøpskurs*antall kontrakter). Selger av CFD forplikter seg til å yte salgsverdi (salgskurs*antall kontrakter) og eventuell utbyttekompensasjon. Kontraksverdi og salgsverdi motregnes slik at det er differansen som utveksles (differanseavregning). Denne avregningen skjer ved avslutningen av kontrakten og avspeiler den verdøkningen eller verdinedgangen som kontrakten har hatt i perioden mellom inngåelse og avslutning. Oppgjør for avslutning av eierposisjon må anses som vunnet ved realisasjon og således som kapitalgevinst/-tap, jf. sktl. § 5–1 andre ledd og § 6–2 første ledd.

Det neste spørsmålet er hvorvidt gevinst/tap også realiseres i en tidligere fase, dvs. om CFD-kontrakten er et en- eller fler-

periodisk instrument. Det momentet som taler for flerperiodisk, er at kontrakten endrer seg fra dag til dag ved at rentekompensasjonen er en over-natten-rente som kan være ny fra en dag til den neste. Det foretas ikke noe terminvis/daglig oppgjør mellom partene på grunnlag av verdiendringene på kontrakten som sådan. Den daglige verdiberegningen har kun betydning i marginkravssammenheng, i motsetning til for eksempel futures. Rentestørrelsen kan heller ikke anses som renteavkastning/kostnad. Riktignok beregnes størrelsen ut fra en markedsrente, for eksempel NIBOR+3 % p.a. Det skjer imidlertid ingen utveksling av noen hovedstol/lånebeløp fra kontraktspartene. Kontraksverdien er kun en størrelse for beregning av den ene parts forpliktelse til å gi utelser. Tilsvarende beregnes også en rente ved salg av aksjer ved en forward-kontrakt, hvor endelig forfalltidspunkt er fastsatt. I slike tilfeller fastsettes terminprisen med utgangspunkt i aksjens spotkurs med tillegg av et rentetillegg under kontraktens løpetid. En aksje-CFD er en termin hvor endelig forfalltidspunkt ikke er fastsatt. Størrelsen på dette rentetillegget må derfor fastsettes daglig og etter hvert som kontrakten løper uten avslutning. Kjøpers forpliktelse til å yte slik betalingsstrøm kan derfor ikke skatterettslig anses som et vederlag for en kredittytelse, men er i realiteten et daglig påslag på spotprisen for å finne korrekt økonomisk terminpris. Det legges således til grunn at rentekompensasjonen skal inngå i et gevinst/tapsoppgjør.

Det neste spørsmålet blir hvordan utbyttekompensasjonen skal behandles. En aksje-CFD kan hevdes å ligne et verdipapirlån ved at både en kjøper av en aksje-CFD og en som har lånt ut sine aksjer i en avtale om verdipapirlån begge har betinget seg i økonomisk henseende å bli stilt som om de eide aksjene. Eksempelvis var et sentralt moment i forarbeidene hvordan utbyttekompensasjon skulle klassifiseres for skatteformål.⁶ Reglene i sktl. §§ 9–11 og 9–12 er klart rettet mot verdipapirlån og en tilsvarende anvendelse på utbyttekompensasjon for CFD-kontrakter antas å være utelukket. Ved aksjelån dreier det seg dessuten om overføring av «fysiske» aksjer og ikke syntetiske posisjoner som ved aksje-CFD. Innehav av en «long» posisjon i aksje-CFD innebærer ikke noen eierposisjon gjennom aksjer i det underliggende selskapet. Kompensasjonen kan således heller ikke anses som utbytte i skatterettslig forstand, da den ikke representerer noen vederlagsfri overføring mellom sel-

Revisorforeningen og Storebrand Bank har inngått en avtale du kan få glede av!

Revisorforeningen har på vegne av sine medlemmer inngått en avtale med Storebrand Bank om gunstige betingelser på lån og innskudd. Storebrand Bank er en moderne direktebank, som leverer et fullverdig banktilbud. Sjekk hvor mye du kan spare på å benytte deg av de eksklusive betingelsene, og kontakt gjerne en av våre rådgivere direkte på **22 31 15 15** eller gå inn på **www.storebrand.no/revisorforeningen-bank**.

Vi tilbyr medlemmene i Revisorforeningen følgende betingelser:

- **Innskuddsrente inntil 3,10% over 500 000**
- **Boliglånsrente 3,10% nom. (3,18% eff.)***

*Gjelder lån i Storebrand Kredittforetak AS over 2 mill. innenfor 75% av boligens verdi nedbetalt over 20 år som annuitetslån. Inkl. termingebyr.

skap og aksjonær, jf. sktl. § 10–11 annet ledd. Utbytte-kompensasjonen innebærer heller ikke at deler av eierposisjonen i CFD-kontrakten kan anses som opphørt ved utbetalingen. Kontraktens økonomiske virkninger består i hele dens bredde ved at størrelsen på kontrakten ikke endres. Som nevnt ovenfor kan imidlertid rentekompensasjonen anses som et element i en endelig terminpris. Tilsvarende vil det ved fastsettelsen av terminpris for en forward-kontrakt på aksjer, kalkuleres inn forventet utdelt ubytte da dette vil redusere fremtidig markedsverdi på de underliggende aksjer.⁷ Tilsvarende vil slik utbytteutdeling redusere de verdiene som ligger til grunn for differanseavregningsbeløpet ved avslutningen av en aksje-CFD.

Av rettspraksis og juridisk teori fremgår at det for terminkontrakter som er selvstendige formuesobjektet normalt er selve verdiendringene på kontraktene som er skattemessig relevant og ikke et avkastningssynspunkt.⁸ Det fremstår etter dette som mest korrekt å behandle både rentetillegget og utbyttekompensasjonen som elementer som normalt inngår i et gevinst-/tapsoppgjør.

Kort om fritaksmetodens anvendelse på aksje-CFD

Fritaksmetoden for aksjeselskaper og andre kvalifiserende subjekter, jf. sktl. § 2–38 første ledd, innebærer at selskapsaksjonærer mv. som hovedregel fritas fra beskatning av gevinst og utbytte på aksjer og andre kvalifiserende objekt, jf. sktl. § 2–38 annet ledd. Tilsvarende innrømmes det ikke fradragsrett for tap. Metoden skal forhindre at aksjeinntekter blir beskattet i flere omganger (kjedebeskatning). Derivater med kvalifiserende underliggende objekt er selv kvalifiserende objekt etter fritaksmetoden, jf. sktl. § 2–38 annet ledd bokstav c. Det er i forarbeidene⁹ forutsatt at derivatet må anses for å være eget formuesobjekt. Forarbeidene omtaler derivater generelt og begrenser ikke anvendelsesområdet til spesielle former for derivater. Så lenge en CFD-kontrakt utleder sin verdi fra en aksje som ville blitt regnet som kvalifiserende objekt, må også denne derivattypen være omfattet.

Etter ordlyden i sktl. § 2–38 annet ledd bokstav c omfattes kun «*gevinst eller tap ved realisasjon eller uttak(...)*» mens eventuell kapitalavkastning ikke er nevnt. Det er usikkert om dette skyldes en tilsiktet rekkevidde av bestemmelsen og kan ikke ses spesielt omtalt i forarbeidene. Tvert imot ser forarbeidene ut til å forutsette at det er

kapitalgevinstbetraktninger som er aktuelt ved beskatningen av derivater og ikke kapitalavkastning, jf. vurderingen ovenfor.

Skatteetatens kontrollerfaringer

Som nevnt innledningsvis satte Skatt Øst i gang et kontrollprosjekt høsten 2010, rettet mot skattytere som har investert i CFD-kontrakter. I og med at det p.t. ikke foreligger grunnlagsdatarapportering til Skatteetaten for derivater, baserte kontrollprosjektet seg på innhenting av transaksjonsopplysninger fra utvalgte finansinstitusjoner.

Kontrollprosjektet var i utgangspunktet tosidig; kontroll av selskapers anvendelse av fritaksmetodens regelverk for gevinster og tap, og kontroll av hvorvidt gevinster for personlige skattytere blir oppgitt til beskatning.

En gjennomgang av kundemassen i det tilsendte materialet fra finansinstitusjonene viste at over 90 % av kundene var personlige skattytere. Kontroll av de største selskapene viste at anvendelsen av regelverket i skatteloven § 2–38 (fritaksmetoden) var ivaretatt på en forsvarlig måte, det vil si at derivater med aksjer hjemmehørende innenfor EØS som underliggende objekt var behandlet innenfor fritaksmetoden, mens derivater med aksjer utenfor EØS som underliggende objekt var behandlet utenfor fritaksmetoden. Videre var CFD-kontrakter med råvarer som underliggende objekt korrekt behandlet utenfor fritaksmetoden.

Kontrollprosjektet ble etter dette konsentrert om å kartlegge hvorvidt gevinster for personlige skattytere ble oppgitt til beskatning. Resultatet fra disse kontrollene viste en oppsiktsvekkende forskjell i etterlevelsen fra kundene, avhengig av hvilken

OPPSIKTSVEKKENDE: *Oppsiktsvekkende forskjell i etterlevelse skyldes antagelig stor forskjell i kvaliteten av årsoppgavene som sendes ut til finansinstitusjonenes kunder.*

finansinstitusjon de benyttet. Mens det for enkelte finansinstitusjoner viste seg at opp til 80 % av kundene deres hadde oppgitt gevinstene til beskatning, viste resultatet fra kundene til en sentral aktør i markedet at kun ca. 10 % hadde oppgitt gevinstene til beskatning. Kontrollvirksomheten er ikke avsluttet, og prosentverdiene må derfor anses som foreløpige.

Årsaken til den oppsiktsvekkende forskjellen i etterlevelsen synes å ligge i kvaliteten på årsoppgavene som sendes ut til finansinstitusjonenes kunder. Finansinstitusjonen med desidert best etterlevelse blant sine kunder opererer med årsoppgaver av meget god kvalitet. Her fremgår realisert tap eller gevinst fra CFD-handler, med spesifikasjon av kontraktens underliggende objekt. Videre er det i årsoppgaven tydelige referanser til de aktuelle postene i selvangivelsen som skal benyttes. Finansinstitusjonen med den dårligste etterlevelsen blant sine kunder sender ut en årsoppgave som ikke inneholder opplysninger om oppnådd gevinst eller tap. Av denne årsoppgaven fremgår kun innestående pr. 31.12 (formue), samt renteinntekter/rentekostnader gjennom året. Årsoppgaven er i dette tilfellet ikke anvendbar for kunden i forhold til utfyllingen av selvangivelsen. Kunden må selv holde rede på oppnådd gevinst eller tap, eller ta kontakt med finansinstitusjonen for å få tilsendt ytterligere informasjon til bruk for selvangivelsen.

Ovenstående kontrollerfaringer viser at det for finansielle instrumenter uten grunnlagsdatarapportering er avgjørende for etterlevelsen blant skattyterne at finansinstitusjonen utarbeider gode årsoppgaver, eller gir skattyteren annen tilstrekkelig informasjon til bruk for utfylling av selvangivelsen. Gode årsoppgaver antas å gjøre det enklere for investorene å oppfylle sin opplysningsplikt til skattemyndighetene. Det kan også være slik at dette gir en høyere terskel for å unnlate å oppgi gevinster til beskatning.

Noter:

- 1 Lignings-ABC (2010/11 s. 459 – 460).
- 2 Jf. Ole Gjems-Onstad «Norsk Bedriftsskatterett» 7. utgave s. 235 og Zimmer/BAHR «Bedrift, selskap og skatt» 4. utgave s. 226.
- 3 Jf. Ot.prp. nr. 1 (2004–2005) kap. 6 og Zimmer/BAHR s. 227–228.
- 4 Jf. Ot.prp. nr. 11 (1990–91) kap. 2.5.3 og Gjems-Onstad s. 236.
- 5 Jf. Zimmer/BAHR s. 232.
- 6 Jf. Ot.prp. nr. 42 (2002–2003) kapittel 1.6.
- 7 Jf. pricing av terminer i John C Hull «Options, Futures and other Derivatives» 7. utgave s. 107.
- 8 Jf. Rt. 2009 s. 32, Zimmer/BAHR (2006 s. 235) og Axel Hilling «Income Taxation of Derivatives and other Financial Instruments» s. 194.
- 9 Jf. Ot.prp. nr. 1 (2004–2005) kapittel 6.5.2.4.